

stroke. Problem te vidi v negnezdenju v biologiji in oblikovanju poljubnih *teorij*, ki izvirajo iz izrekanja politično korektnih mnenj in vrednot demokratične politične skupnosti, ter v abstraktni in neprecizni znanstveni terminologiji. Tomc se s takšno teoretsko držo izkaže za enega nadvse redkih slovenskih družboslovcev, ki postavljajo pod vprašaj obstoječe paradigme v stroki in resnično poskušajo nekaj novega. Nekaj, kar bi morda res lahko vodilo v produkcijo drugačnih družboslovnih razumevanj pojavov sveta ter tako preseгло trenutno stanje ohranjanja statusa quo in torej le reprodukcijo obstoječih idej.

Tina Kogovšek

Frane Adam, Valentina Hlebec, Matic Kavčič, Maja Mrzel, Darka Podmenik, Tonka Poplas Susič, Danica Rotar Pavlič, Urša Lamut, Igor Švab: Kvalitativno raziskovanje v interdisciplinarni perspektivi. Ljubljana: Inštitut za razvojne in strateške analize, 2012. 194 strani (ISBN 978-961-92399-7-1), 18 EUR

Monografija *Kvalitativno raziskovanje v interdisciplinarni perspektivi* več avtorjev in avtoric z različnih področij (kot napeljuje že naslov), pretežno pa s področij sociologije in medicine, izhaja iz dejstva vedno večje popularizacije in veljave uporabe kvalitativnih metod na različnih področjih v zadnjih nekaj desetletjih. Te metode so se začele uveljavljati tudi v vedah, posebej naravoslovnih, kjer v preteklosti niso bile (povsem) pripoznane kot legitimne in ustrezne za njihove raziskovalne namene. Ravno iz ugotovitve raziskovalcev in raziskovalk različnih profesionalnih provenienc o razširjenosti teh metod ne le v družboslovju in humanistiki, pač pa vedno bolj tudi v naravoslovju se je porodila potreba po pričujoči monografiji. Ta po eni strani poskuša narediti zgodovinsko refleksijo uporabe kvalitativnih metod, s poudarkom na slovenskem prostoru, po drugi strani pa tudi pregled stanja stvari na področju, tako v raziskovalni kot pedagoški sferi, in obetov za prihodnost tovrstne metodologije. Avtorji Frane Adam, Darka Podmenik in Matic Kavčič tako naredijo širok zgodovinski pregled in oris trenutnega stanja uporabe kvalitativnih metod, predvsem v slovenskem družboslovju. Pri tem obravnavajo tako njihovo aplikacijo na različnih vsebinskih temah (kot je pregled različnih raziskav, ki so bile narejene predvsem na področju sociologije, kulturologije oz. kulturnih študij ter socialnega dela) kot tudi epistemološka in metodološka premissljevanja. Slednja so razmeroma redka in zato toliko bolj dragocena. V tem smislu je tudi pričujoča monografija pomemben prispevek, saj kar nekaj poglavij obravnava epistemološke in metodološke teme. Omenjeni trije avtorji v pregled vključijo tudi prisotnost obravnave kvalitativnih metod v študijskem procesu na slovenskih univerzah. Ugotavljajo, da v slovenskem prostoru nedvomno obstaja trend naraščanja prisotnosti kvalitativnih metod, ki ga ocenjujejo kot pozitivnega. Po drugi strani pa se še vedno kaže pomanjkanje sistematičnega arhiviranja in s tem razmeroma šibko dostopnost gradiv iz tovrstnih raziskav tako akademski kot širši javnosti.

Podoben zgodovinski pregled za področje medicine naredi Danica Rotar Pavlič. Iz njega je moč razbrati, da so se v primerjavi z družboslovjem kvalitativne raziskave v večji meri začele delati z nekaj časovnega zamika (čepprav so bile prve narejene že v 70. letih prejšnjega stoletja), da pa so danes že legitimen in razmeroma razširjen pristop tudi v naravoslovju. V primerjavi z družboslovjem pa so kvalitativne metode v medicini vendarle še v večji meri »pomožne« metode, ki služijo kot uvod ali dopolnilo »glavnim«, kvantitativno usmerjenim raziskavam. Spodbudno je, da tudi znotraj tega področja že obstaja zavedanje o večji vrednosti raziskav,

ki enakovredno uporabljajo tako kvalitativno kot kvantitativno metodologijo, kot tudi o večji potrebi po interdisciplinarnem povezovanju.

Poglavja v monografiji bi sicer lahko razdelili v tri vsebinske sklope. Prvi sklop zajema že omenjena zgodovinski pregled in pregled trenutnega stanja stvari, ki ga obravnavata prvi dve poglavji. V drugi sklop sodijo poglavja, ki posamezne metode obravnavajo z bolj didaktičnega vidika ter so tako zanimiva predvsem za študente ter druge potencialne uporabnike, ki s tovrstnimi metodami še nimajo izkušenj. Tonka Poplas Susič predstavi uporabo fokusnih skupin in delfske metode, pri čemer bralca vodi od načrtovanja do izvedbe raziskave, vključi pa tudi navodila za analizo in preverjanje kakovosti podatkov. Uporabo metod prikaže s primeri raziskav na področju družinske medicine. Urša Lamut sistematično in pregledno predstavi možnosti analize kvalitativnih podatkov z računalniškim programom Atlas.ti. Predstavitev osnovnih zmožnosti programa dopolni z opisom poglavitnih načel t. i. utemeljene teorije (angl. *grounded theory*), ki je »teoretsko« izhodišče strukturiranosti in funkcij omenjenega programa. Natančneje so epistemološka izhodišča utemeljene teorije ter njen zgodovinski razvoj in cepitev v različne struje kot tudi kritično ovrednotenje njenih prednosti in slabosti predstavljeni v poglavju Matica Kavčiča.

Slednje poglavje bi pravzaprav lahko uvrstili tudi v tretji sklop besedil monografije, ki bi ga lahko poimenovali epistemološko-metodološki. Pri tem sta že omenjena poglavje Matica Kavčiča in poglavje Franeta Adama o akcijskem raziskovanju (avtor je bil pri nas eden prvih raziskovalcev, ki se je s kvalitativno metodologijo ukvarjal tudi z epistemološkega in metodološkega vidika) bolj teoretsko-epistemološke narave, medtem ko je poglavje Valentine Hlebec in Maje Mrzel bolj metodološko-aplikativno. Slednje se ukvarja z metodološkimi dilemami pri uporabi sekundarnih podatkov v kontekstu raziskav z integracijo kvalitativnih in kvantitativnih metod. Avtorici skozi metaanalitično študijo 31 člankov, v katerih je bil uporabljen pojasnjevalni raziskovalni načrt z integracijo metod, sistematično in pregledno preučita tako metodološke dileme kot rešitve v tovrstnih raziskavah. Glede na nizko ceno uporabe sekundarnih podatkov (posebej v primerjavi z zbiranjem lastnih podatkov) ter njihovo vedno večjo dostopnost in s tem širjenje njihove uporabe so taki razmisleki še posebej dragoceni.

Na splošno bi lahko z nekaj kritične note dejali, da monografiji *Kvalitativno raziskovanje v interdisciplinarni perspektivi* sicer nekoliko umanjka neki jasnejši fokus, rdeča nit. Mestoma daje vtis bolj pragmatičnega kot vsebinsko jasno zaokroženega nabora besedil. Vtis je tudi, da s poudarkom predvsem na dveh disciplinah (tako v vsebinskem kot institucionalnem pomenu), sociologiji in medicini, v nekoliko omejenem obsegu zajame uporabo kvalitativne metodologije v slovenskem prostoru (na primer bera uporabe te metodologije v okviru disciplin, ki jih goji Filozofska fakulteta v Ljubljani, je bistveno bogatejša, kot je videti na prvi pogled). Prav tako se pragmatičnost nabora besedil kaže v vsebinskem smislu, saj niso pokrite vse kvalitativne metode. Kljub temu pa je monografija nedvomno pomemben prispevek in koristen pripomoček tako za študente različnih stopenj študija na terciarni ravni in raziskovalce v akademski sferi kot tudi za uporabnike v širši strokovni javnosti.